

Eindrapport

VELDONDERZOEK STEENUIL BROEKLANDEN-ZUID TE HARDENBERG

Adviesbureau

Mertens

Eindrapport

VELDONDERZOEK STEENUIL BROEKLANDEN-ZUID TE HARDENBERG

rapportnr. 2017.2847

april 2018

In opdracht van:
Gemeente Hardenberg
Postbus 500
7770 BA Hardenberg

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en ecotoxicologie

Bezoekadres: Dr. Willem Dreeslaan 1 te Bennekom
Postadres: Postbus 367, 6700 AJ te Wageningen

T: 0317-428694
M: 06-29458456

E: info@adviesbureau-mertens.nl
I: www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2018.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING.....	2
1.2 HET PLANGEBIED EN DE PLANNEN	2
1.3 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK.....	3
1.4 OPBOUW RAPPORT.....	3
2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN	5
2.1 WET NATUURBESCHERMING	5
2.2 RODE LIJST	5
3. DE STEENUIL	6
4. METHODE	7
5. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING	8
5.1 BESTAANDE GEGEVENS	8
5.2 VELDBEZOEK	8
5.3 EFFECTBEOORDELING	8
6. SAMENVATTENDE CONCLUSIE	9
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	10
BIJLAGEN	11
1. PLANGEBIED	12
2. BEGRIPPEN.....	13

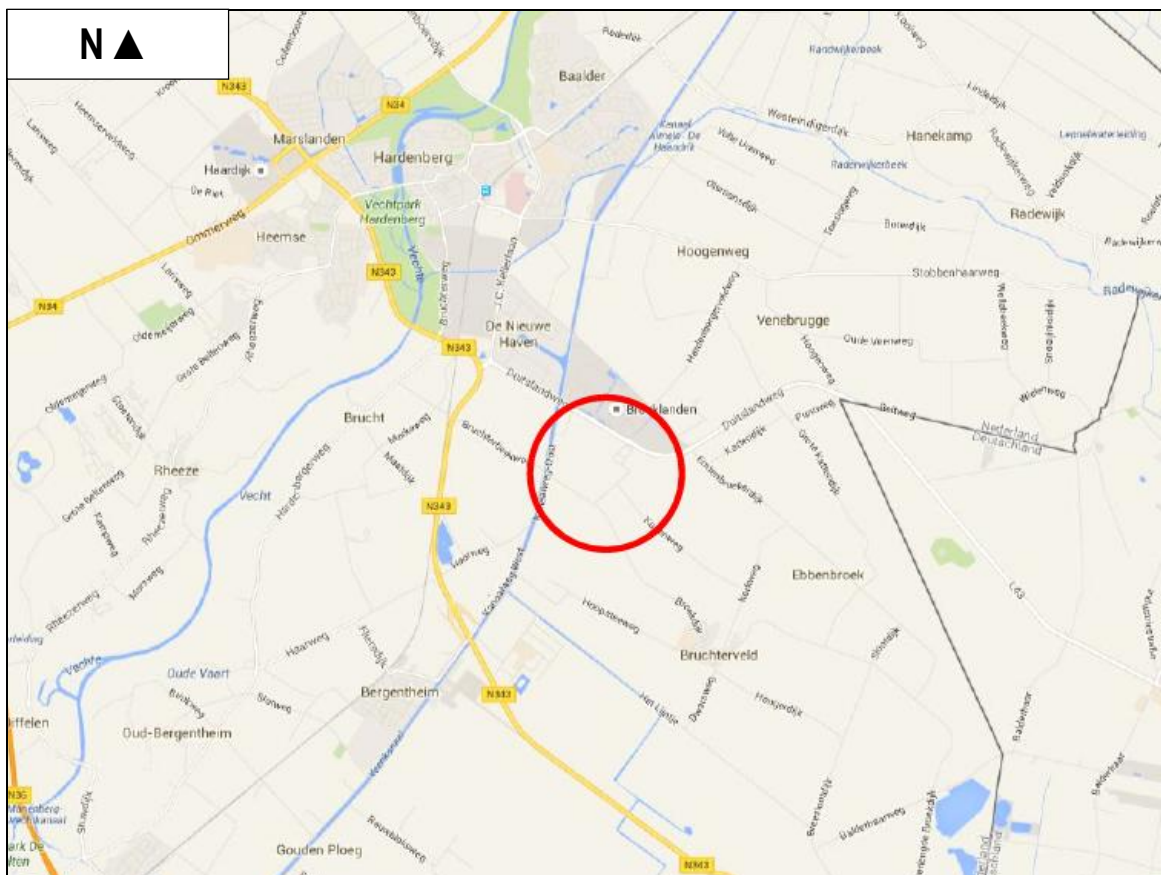
1. INLEIDING

1.1 Inleiding

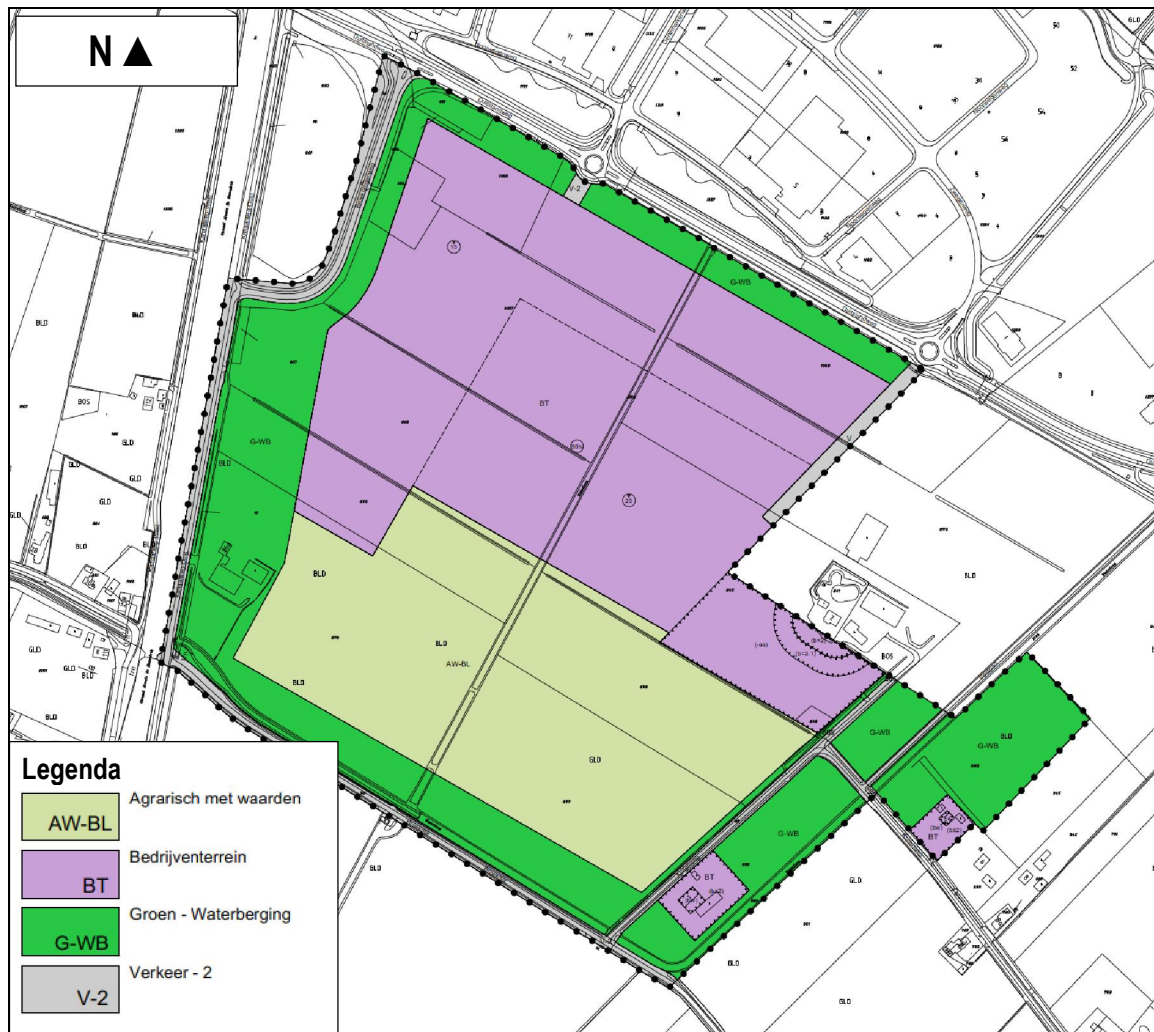
Er is het voornemen voor de realisatie en het gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg. Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van de steenuil en indien aanwezig, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van deze verkenning gepresenteerd.

1.2 Het plangebied en de plannen

Bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg zijn gelegen ten zuidoosten van Hardenberg (zie figuur 1 en bijlage 1 voor de exacte ligging en begrenzing). Het plan bestaat uit de realisatie en het gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg. De zuidzijde heeft ten opzichte van voorgaande plan een groen bestemming met agrarische natuurwaarden. De boerderij waar in het verleden steenuilen zijn vastgesteld en omgeving krijgen een bestemming met agrarische natuurwaarden. In figuur 2 wordt een beeld gegeven van de plannen.

Figuur 1. Globale ligging van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg.

Figuur 2. Plansituatie van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg

1.3 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt of de steenuil te verwachten is / aanwezig is. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor aanwezigheid weergegeven.

Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Komt de steenuil voor ter plaatse van en in de directe omgeving het plangebied van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg?
2. Ondervindt de steenuil nadelen van de plansituatie?
3. Hoe dient te worden omgegaan met eventuele negatieve effecten van de steenuil bij de realisatie en het gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg?

1.4 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de soortbescherming van de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en de ecologie van de steenuil (hoofdstuk 3) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 4).
 - Een beschrijving van de aanwezigheid van de steenuil (hoofdstuk 5).
 - Een beoordeling van de effecten op de steenuil (hoofdstuk 6).
- In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen.

2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

2.1 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet integreert de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 tot één wet. Deze wet implementeert tevens de Vogel- en Habitatrichtlijn en andere verdragen in het nationaal natuurbeschermingsrecht. Het bevoegd gezag is Gedeputeerde Staten van de Provincie(s) waar een project wordt gerealiseerd. Gedeputeerde Staten kunnen deze bevoegdheid ook overdragen conform lid 7 van deze wet. De nieuwe Wet natuurbescherming sluit aan bij de internationale kaders zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming richt zich dan ook primair op de bescherming van plant- en diersoorten die genoemd zijn in deze richtlijnen.

Daarnaast is een deel van de soorten van de Rode Lijst (zie paragraaf 2.3) beschermd via de Nieuwe Wet natuurbescherming. Tevens geldt voor alle soorten de algemene zorgplicht, zoals deze ook al gold onder de Flora- en faunawet.

Indien een plan resulteert in negatieve beïnvloeding van een soort of soorten kan ontheffing worden verleend conform artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.1 en 3.2 (Vogelrichtlijnsoorten). Ontheffing kan worden verleend conform artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.4 en 3.6 (Habitatrichtlijnsoorten). De criteria voor ontheffingsverlening voor deze soorten zijn identiek aan die van de Flora- en faunawet omdat de ontheffingsgronden van de Vogel- en Habitatrichtlijn gelijk zijn gebleven. Het nationaal recht staat het niet toe om hiervan af te wijken. Provincies kunnen voor de nationaal beschermde soorten een algemene vrijstelling verlenen. In de Provincie Overijssel wordt voor een aantal soorten vrijstelling verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Het betreft o.a. aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

Tussen de Wet natuurbescherming en de Rode lijst bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van "gunstige staat van instandhouding" kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die gering afnemen in aantal (Rode lijstsoort met het criterium gevoelig) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten van de Rode lijst met het criterium bedreigd of ernstig bedreigd) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. De zorgplicht is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Op deze manier wordt nader invulling gegeven aan de bescherming van soorten die in aantal en/of verspreiding afnemen.

3. DE STEENUIL

De dwerg onder de uilen heeft zich altijd dicht bij de mensen gewaagd en geniet, ondanks zijn geringe grootte, reeds eeuwenlang veel belangstelling. Zelfs de godin der wijsheid van het oude Griekenland koos de steenuil als metgezel, waardoor hij, als symbool der wijsheid, geschiedenis maakte. De steenuil is slechts zo groot als een merel. De bovenzijde is donkerbruin en bezet met witte vlekken. De staart is bruin met vier tot vijf witte dwarsbanden. De onderzijde is witachtig met donkere, langwerpige vlekken, welke het dichtst voorkomen op het bovenste gedeelte van de borst. Er bestaan geen verschillen in verenkleed tussen mannetjes en wijfjes. De opvallend grote ogen zijn fel citroengeel, de snavel grijsgeel en de poten witachtig bevederd. Steenuilen vliegen meestal laag over de grond in een golvende, spechtachtige vlucht. Hierbij valt op dat zij vrij korte afgeronde vleugels hebben. Het gewicht van de steenuil ligt meestal tussen 170 en 240 g.

Wij zouden de steenuil ook wel loopuil kunnen noemen, want geen van onze uilen is zo regelmatig op de grond waar te nemen. Steenuiltjes lopen, hoogopgericht kijkend soms, actief te zoeken naar wormen, insecten of andere zich op de bodem bevindende prooien. Daarnaast jagen zij veel vanaf een uitkijkpost, zoals een bosuil. Soms ook 'bidden' zij boven de vegetatie, zoals een torenvalk, echter nooit lang. Geen van onze inheemse uilen eet zo veel insecten als de steenuil. Het kwantificeren van het aandeel insecten in de totale biomassa geconsumeerde prooien is een moeilijke zaak. Over het algemeen kan echter worden gesteld dat, op basis van aangevoerde prooien bij een nest, een aanzienlijk deel uit ongewervelde dieren bestaat. Het betreft vooral insecten, insectenlarven en wormen. Het menu is echter over het algemeen zeer gevarieerd. Het kleine steenuiltje kan ook opvallend grote prooien aan. De nestplaatskeuze van de steenuil is zeer gevarieerd. Oude gebouwen, muren, ruïnes, hoogstamboomgaarden en hopen hout bieden nestmogelijkheden in de vorm van spleten, hopen of nissen. Steenuil kunnen rond deze plaatsen zonnend worden aangetroffen maar zijn het eenvoudigst waar te nemen in het zeer vroege voorjaar als zij roepen. Op zulke plaatsen vallen steenuilen jaarrond aan te treffen als gevolg van het feit dat de steenuil een typische standvogel is. Deze eigenschap en de eis aan een kleinschalig (agrarisch) landschap resulteren in het feit dat deze uil is bedreigd volgens de Rode lijst van bedreigde diersoorten.

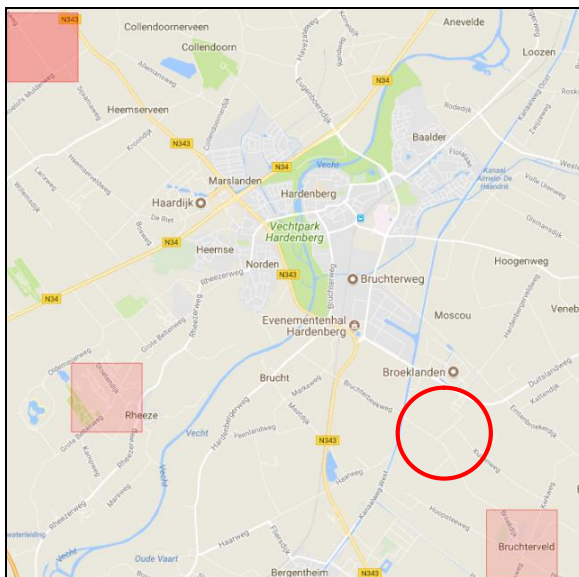
4. METHODE

Ten behoeve van de inventarisatie van de steenuil zijn drie inventarisatieronden uitgevoerd op 27 januari, 18 februari en 24 maart 2018. Steenuilen kunnen worden geïnventariseerd als zij actief zijn. Met name de roep is hierbij bepalend bij de inventarisatie. Steenuilen roepen doorgaans achtereenvolgens in het vroege voorjaar. Dit roepen werd gedurende acht inventarisatiemomenten gestimuleerd door het afspelen van geluiden waarop de uilen doorgaans terugroepen. Daarnaast is navraag gedaan bij de lokale steenuil werkgroep om inzicht te krijgen in waarnemingen van steenuilen in de voorgaande jaren. De methode sluit aan bij de methode zoals door het bevoegd gezag beschreven in het kennisdocument steenuil (Bij 12, 2017).

5. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

5.1 Bestaande gegevens

In de ruime omgeving van het plangebied van Broeklanden-zuid te Hardenberg, in het agrarisch weide- en akkerbouwgebied zijn waarnemingen verricht en gemeld van de steenuil. In en direct rond het plangebied zijn steenuilen niet waargenomen (zie figuur 3).

Figuur 3. Waarnemingen van steenuil in de periode 1 januari 2017 tot 27 maart 2018.

5.2 Veldbezoek

Steenuilen zijn niet vastgesteld gedurende onderhavig veldonderzoek. Er zijn geen aanwijzingen gevonden van het voorkomen van steenuilen. Ook omwonenden melden de afwezigheid van steenuilen.

5.3 Effectbeoordeling

Het is mogelijk en ook aannemelijk dat de steenuil verblijfplaatsen heeft (gehad). De zuidzijde heeft ten opzichte van voorgaande plan een groen bestemming met agrarische natuurwaarden. Het is mogelijk dat de steenuil hierin blijft voortleven.

6. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er is het voornemen voor de realisatie en het gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg. Op grond hiervan is een veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van en eventuele effecten op de steenuil.

Het is mogelijk en ook aannemelijk dat de steenuil vaste rust- en verblijfplaatsen heeft gehad. In 2017 en 2018 is de steenuil niet meer waargenomen. De zuidzijde heeft ten opzichte van voorgaande plan een groen bestemming met agrarische natuurwaarden. Het is mogelijk dat de steenuil hierin blijft voortleven als de steenuil terugkeert.. Met de realisatie en gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg zullen geen vaste rust- en verblijfplaatsen, geen leef- en foerageergebied verloren gaan. In de omgeving is ook voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar.

Op grond van bovenstaande analyse worden effecten op de steenuil uitgesloten; de realisatie en gebruik van bedrijventerrein Broeklanden-zuid te Hardenberg is niet in strijd met het gestelde binnen de Wet natuurbescherming.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Bij 12, 2017. Kennisdocument steenuil, Utrecht.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad den Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van den van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.

Website

- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl

BIJLAGEN

1. PLANGEBIED

2. BEGRIPPEN

Foerageergebied	Een gebied waar een steenuil foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door de steenuilen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door steenuilen.
Nestplaats	Een beschutte plaats waar de steenuil bijvoorbeeld bij slecht weer in verblijft. In deze plaats worden vaak eieren gelegd en jongen grootgebracht.
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, nestkast) waarin een steenuil verblijft (overdag of 's winters permanent).

Postbus 367
6700 AJ Wageningen
Tel: 0317-428694
Fax: 0317-450601